

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Francisci Toleti S. R. E. Cardinalis Summa Casuum
Conscientiæ, Sive De Instructione Sacerdotum Lib. VII**

Toledo, Francisco de

Coloniæ Agrippinæ

1. De ieiunio: Quid sit ieiunium, & quotuplex.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40916

INSTRVCTIONIS
SACERDOTVM,
LIBER VI.
 De præceptis Ecclesie.

*De Ieiunio. Quid sit Ieiunium, & quotu-
plex sit.*

CAPVT I.

DOSTQVAM decalogi præcepta absolutimus, oportet præcepta Ecclesie breuiter explicare, & à Ieiunio initio sumpto, quid Ieiunium sit, exprimendum est. Videtur autem sic posse vniuersaliter definiti, *Ieiunium est abstinencia ab his, quæ gustu percipiuntur.* Cuius definitionis duæ sunt partes.

Altera est, *abstinencia*, id est, actio seu priuatio quædam. Altera est, *ab his, quæ gustu percipiuntur*: priuatio enim gustabilium, Ieiunium dicitur. Aduertendum est, tria esse genera gustabilium, seu eorum, quæ gustu percipiuntur. Quædam dicuntur cibi, & hæc sunt, quæ sumuntur ab hominibus in corporis nutritionem; quædam dicuntur potus, & hæc sunt, quæ sumuntur ad sitim sedandam: potus enim sicut, cibus fami opponuntur. Quædam sunt medicina, quæ sumuntur ob infirmitatem aliquam vitandam, aut expellendam.

Aduerte rursus, quod ista sunt distinguenda per fines ipsos, ad quos ex se ordinantur: aliquando enim medicina nutrit, qualia sunt multa electuaria; tamen, cum non ob nutritionem, sed ob infirmitatem sumuntur, non dicuntur cibi. Rursus, potus, multi etiam nutriunt, ut vinum, & certissima,

tamen

tamen quia contra sitim ex se sumuntur potus dicuntur, sicut aqua, quae non nutrit. Rursus aliquando potabile aliquod inter cibos computatur, quia communiter in cibum, non in potum sumitur, vel lac, mel & alia huiusmodi. Est igitur ieiunium priuatio quaedam horum, aut omnium, aut aliquorum. Attende autem, quod non quauis priuatio horum est ieiunium, sed tunc est, cum non intra fauces sumuntur: si enim quis ita deglutiat, non gustando, ieiunium non est; ac si gustet solum lingua, aut palato, non tamen deglutiat, non soluit ieiunium. Vnde eo qui gustantes cibos in die ieiunii, vt cōdians imò carnes, dummodo nihil intrò sumant per modum cibi, non soluunt ieiunium: nec soluit Sacerdos, qui oblitus celebrationis futurae, incipit cibum mordere, tamen nihil adhuc deglutiuit: potest enim celebrare ieiunus, emittens cibum ab ore. Tamen semel sumptus cibus interiùs, quamuis euomat, soluit ieiunium.

Ieiunium sic in genere definitum, triplex est, naturale, ecclesiasticum, metaphoricum, seu spirituale. Naturale est perfecta abstinentia ab illis tribus gustabilibus, cibo, potu, medicina modo quodam. Dicitur est, a principio diei computatione facta: dies autem, vt statim dicemus, à media nocte præcedenti, vsque in mediam noctem sequentem durat.

Ille ergo est ieiunus naturali ieiunio, qui, à media saltem nocte, nihil adhuc deglutiuit. Istud ieiunium est necessarium ad celebrandam missam, ante celebrationem: similiter ante communem; nisi cum ob infirmitatis necessitatem fit: vnde qui vel potum, vel medicinam sumpsit post mediam noctem, non debet celebrare illo die sequenti.

Ieiunium verò ecclesiasticum, est *abstinentia voluntaria à cibo, iuxta Ecclesie ritum*. Dixi, *abstinentiam voluntariam*; nam ieiunium est actus virtutis, qui liber est, & voluntarius. Dixi à cibo, nam potus, quamuis sit vinum, non soluit ieiunium, siue sumatur ante prandium, siue post, dummodo, vt diximus, potus sit: nam lac siue ante prandium, siue post, soluit ieiunium, quia per modum cibi communiter sumi solet. Rursus, nec id, quod sumitur per modum medicinae soluit ieiunium hoc, vt po. iones, & pharmaca; imò licet nutriant, cum ob infirmitates sumuntur: vnde, non soluunt ieiunium, qui ob stomachi debilitationem, vel ob capitis dolorem manè aliquid cibi sumunt; similiter, qui negotiaturi sunt, vel lecturi in mensa, vel dilataturi prandium ob aliquam causam;

deni-

denique, qui per modum medicinæ, aliqua rationabili causa existente, aliquid sumunt. Hac etiã ratione dicit Syl. verbo, ieiunium, posse aliquem, cum bibit interdium, aliquid sumere per modum medicinæ, ne noceat. Ad hoc reducitur id, quod faciunt Architrachini: degustant enim parum cibi, antequam dominis porrigant, & tamen secundum Caiet. ver. ieiunium, non solvunt propter hoc ieiunium; nec enim per modum cibi proprii sumunt, sed per modum probationis cuiusdam, ob necessitatem officij sui.

Dixi rursus in definitione, *iuxta ritum Ecclesiæ*: nam sunt certæ quædam conditiones in tali abstinentia observandæ, ut sit ieiunium ecclesiasticum, de quibus dicemus c. sequenti. Ieiunium autem spirituale est per metaphoram ad huiusmodi ieiunia; affectiones enim, & cogitationes sunt cibus animæ. Cum ergo anima cessat à cogitationibus, & affectionibus, ieiuna est; & si tales sunt malæ, bonum est ieiunium, si bonæ, malum est ieiunium. De Ecclesiastico ieiunio est in prædicti sermo.

Quis finis Ieiunij, & qualis modus sit.

CAPVT II.

Ieiunij finis triplex est.

Primus refrænare carnis concupiscentias: maxime enim carnis furor temperatur per cibi subtractiones, iuxta illud commune dictum, *sine Cerere, & Baccho friget Venus*. Hinc consultiſſimè Ecclesia, præcipuum ieiunium, quod est in quadagesima, instituit in principio ferè æquinoctij hyemalis: tunc enim ex solis accessu, caro incipit vigere, & sanguis feruere, & consequenter corpus spiritibus, qui multum ad luxuriam prouocant, repleti, quod aues continuo suo garrula ostendunt, & anima suo moru, & inquietatione. Debent ergo iste nostræ carnis furor, hoc præcipuo tempore, ieiunio temperari.

Aliiter finis est, diuinorum contemplatio. Corpore enim plenus cibus, non potest mens libere vacare contemplationi diuinorum; ob id, instituta sunt aliquot vigiliae Sancto-um, & festorum, in quibus ieiunium præcipitur, ut mens possit melius solennitatibus vacare.

Ter-